

FREDAG 9 JANUARI. NR 2/2015



Vägrar se sig som offer  
Sidan 6

Ensamhet gör ont i både kropp och själ  
Sidan 2

Våga tala ut om ångest  
Sidan 5



**Andlig motion**  
Sidan 8

## Reform minskar skatteinkomst

En del av församlingarna i stiftet riskerar att förlora upp till en tredjedel av inkomsterna från samfundsskatten då den ersätts med ett bidrag från statsbudgeten.

Sidan 4



**Svårsmält gudomligt våld**  
Sidan 6

**Lista för resten av livet**  
Sidan 14

**Säg nej till pladder på kalasen**  
Sidan 5

## Ringer mera rättvist

Sidan 16



LEDARE MAY WIKSTRÖM

## Starta om för familjens skull

**KP** NYTT ÅR ger nya möjligheter. För kyrkans del kunde det handla om att plocka upp tappade trådar, om att positionera sig utifrån något hon själv värderar som viktigt. En omstart kunde handla om något som nästan virvlade bort i samband med den tumultartade diskussionen om äktenskapsbegreppet – nämligen familjen och kyrkans syn på och stöd till denna.

Biskop Björn Vikström var inne på samma tema när han i december lyfte fram att äktenskapsdiskussionen också aktualiserar en välkommen vilja att slå vakt om äktenskapet som en stabil och trofast relation. Man kan gå längre än så, och se till familjen.

**DE EVANGELISKA** kyrkorna i Tyskland kom i fjol ut med ett omdiskuterat dokument kring familjen. Mycket tydligt positionerade sig ledande diakonala instanser – själva dokumentet kallas de facto "Familienpolitische Positionierung" – angående vad kyrkorna vill slå vakt om när det gäller familjens vardag. Det är konkreta saker, sådana som har direkta ekonomiska och politiska följder, och därför har pappret också blivit häftigt diskuterat utifrån reaktionen att kyrkan inte ska "blanda sig i".

Att positioneringspappret dessutom föregicks av ett beslut i den evangelisk-lutherska synoden, där det klart sades ut att familjepolitik alltid också är socialpolitik, gjorde avsikten fullständigt klar.

**KONKRET VILL** de ledande diakonaktörerna trygga ramarna för att familjen klarar sig ekonomiskt – och befrämja att det kan ske jämlikt. Det är befriande att läsa saktexen i dokumentet. Kyrkan kan vara den klarögda, som vågar tala både fakta och vilja. Ibland har kyrkliga statigipapper stannat vid det senare, kanske i en vilja att inte trampa det världsliga styret på tårna, och presterat sentenser av slaget "vill vara" och "vill verka". Det tyska exemplet kan lära oss att en kyrka både får och kan se kritiskt och analytiskt på det samhälle hon är en del av. Till exempel konstaterar den tyska diakonin att 84 procent av papporna och 60 procent av mammorna yrkesarbetar. Av mödrarna är två tredjedelar deltidsarbetande. Och slutsatsen: För att familjens interna tidsfördelning ska bli mer rättvis så måste familjen som samlevnadsform stödjas samhällspolitiskt, rättsligt och socialpolitiskt när det handlar om hur familjen ska försörjas. Lika systematiskt går man igenom behovet av att skapa lösningar i arbetslivet där familjeliv och jobb kan kombineras, av sociala nätverk och en familjevänlig bostadspolitik.

**OMSORGEN OM** familjen är diakoni, inte dogmatik. Det här är något som kyrkan kanske glömde bort i samband med äktenskapslagstiftningsdiskussionen i december. Utifrån den synen kan det finnas en fruktbar ny början för kyrkan att ta tag i. För många finländare som försöker få ihop vardagen, familjen, pengarna och kärleken kan det vara ett välkommet evangelium.

**"Kyrkan kan vara den klarögda, som vågar tala både fakta och vilja."**

## PROFILEN: PETER STRANG

**"Cancer är en allvarlig livshotande diagnos. Samtidigt har över femtio procent chans att bli botade och helt friska."**

# Ensam är sällan stark

Eva och Adam fördrevs ur lustgården, bort från Guds gemenskap. Kidnapparen lämnar fången allena i sin cell eftersom ensamhetens börda är den tyngsta att bära. För cancerspecialisten och överläkaren, Peter Strang, är det oerhört viktigt att de svårt sjuka inte lämnas ensamma när de står inför döden.

TEXT: MICHAELA ROSENBACK FOTO: LARS LILJESVÄRD

– I mitt arbete möter jag dagligen personer i livets absoluta slutskede. Jag har ofta samtal om de svåra frågorna, om hur slutet ska bli, hur jag själv ser på döden. Jag har vänner som är läkare som säger att de inte pratar om döden med sina patienter, men jag tror att den som är sjuk kan hitta ett större lugn om den får tala om det.

Att Karlebybördiga Peter Strang skulle komma in på läkarutbildningen i Uppsala, flytta till Sverige, bli onkolog och senare också Sveriges yngsta kliniska professor vid 39-års ålder var ingen utstakad plan. Han är uppvuxen i en finlandssvensk familj, tog studenten 1976, sökte in till både matematik i Åbo och medicin i Uppsala och fick beskedet att han kommit in till båda. Eftersom hans två syster och föräldrar redan flyttat till Sverige kändes ett studieliv på andra sidan polen inte alls otänkbart. Ett val som snart skulle komma att kännas mer än rätt.

– Att det blev cancer som jag specialiserade mig på var delvis en slump eftersom jag fick mitt första vikariat på onkologen. Men jag märkte direkt att jag trivdes. Cancer är en allvarlig, livshotande diagnos. Samtidigt har över femtio procent chans att bli botade och helt friska. Av den anledningen är det både ansvarsfullt och samtidigt lätt att arbeta med cancer: både patienter och anhöriga är motiverade, säger Peter Strang.

Han kände tidigt att han ville jobba med något annat än självläkande förkylningar. Men att rikta in sig på cancer vård innebär också att man öppnar en dörr till lidande och smärta.

– Kraften får jag i mötet med patienter och anhöriga. Klart att vissa dagar

är tunga, men att få hjälpa någon att bli smärtfri och rörlig, om än bara för en stund, är värdefullt. Sedan försöker jag hålla en klar gräns mellan arbete och fritid.

### Människan gjord för gemenskap

Peter Strang har funderat mycket på död och ensamhet. Men också på gemenskap, som är en av de viktigaste grundpelarna i människans existens. De här tankarna har gett upphov till hans senaste bok, *Att höra till*, som utkom i november 2014.

– Det skrivs ganska lite om ensamhet, både i dagspressen och forskningsmässigt, även om det är väldigt vanligt. Alla har erfarenhet av ensamhet, alla känner till det. I grund och botten är det en ren utvecklingsbiologisk fråga, människan är gjord för gemenskap. På savannen levde man tätt inpå varandra och att avlägsna sig från flocken var livsfarligt på grund av vilda djur. Kroppen utvecklade ett varningssystem, det var helt enkelt en skyddsreaktion att ty sig till gruppen. I dag har vi ett nytt samhälle utan faror förknippade med fysiska fiender, men fortfarande är reaktionen likadan. Ofrivillig ensamhet frigör stresshormoner som ger upphov till obehagskänslor, ångest och ökad risk för bland annat hjärt- och kärlsjukdomar. Ensamhet är därför både en fysisk och psykisk riskfaktor, säger Peter Strang.

När det talas om ensamhet går tankarna ofta till äldre personer, men ensamhet finns i alla åldrar.

– Jag tror att det är mycket vanligt hos unga än vad man tror. Många unga har ytliga kompisar, men saknar en riktigt god vän. Då kan ensamhets-känslan bli väldigt stor.

Ensamhet uppfattas ofta som något skamfyllt. Därför finns det också många personer som skickligt döljer sina känslor av övergivenhet. Ensamhet kan också bli en självuppfyllande profetia där negativa tankar om att inte räcka till sätter käppar i det sociala hjulet.

– Det är lätt att hamna i en negativ spiral och vara väldigt hård mot sig själv. En ensam person som blivit bjuden på födelsedagsfest kan till exempel inbillta sig att de som bjudit bara gjort det för att vara snälla och att de egentligen hoppas på att han eller hon ska tacka nej. För att bryta ensamhets-cirkeln är det därför viktigt att utgå från att folk vill en väl, för så är det ju oftast.

### Barnatron kan hjälpa

Till och från är alla människor ensamma. Det är inget farligt eller konstigt.

– Jag har känt mig ensam emellanåt, men i grunden känner jag att jag trivs med livet. Jag har goda relationer till släkt och vänner. Och så är jag tillfreds med att vara för mig själv ibland. Det är en viktig faktor, säger Peter Strang.

### Tror du att en troende människa kan känna sig mindre ensam eftersom han eller hon känner att Gud finns med hela tiden?

– Jag tror att det kan vara både och. Jag har talat med många troende människor som varit svårt sjuka. De som har en barnatro, en tro som kommer inifrån, kan känna minskad ensamhet trots sjukdom. De har en tillit till Gud och det i sin tur har en skyddande verkan. Sedan finns det de som har en tro som kommer utifrån. De har gått i kyrkan och läst Bibeln och de kan ofta känna att "jag har gjort allting, var finns Gud nu när jag har det svårt?".

Själv tror Peter Strang att det finns något större än människan, men vad det är är han inte säker på.

– Livet tar inte slut här, det är jag lugn med. Försättningen finns och det är en god fortsättning. Det ger en stor styrka i mitt arbete med döende. Ändå är det svårt att tänka sig att man måste lämna det liv som finns här och nu. För att klara av den tanken behöver den döende länkar till livet. Och den viktigaste länken är gemenskap.

## KYRKPRESEN KONTAKTA REDAKTIONEN

**Ansvarig chefredaktör**  
May Wikström  
tfn 040 153 0313  
may.wikstrom@kyrkpressen.fi

**Redaktion i Helsingfors**  
Sandvikskajen 13  
00180 Helsingfors  
tfn (09) 612 615 49/  
040 831 6545

**E-post:** redaktionen@kyrkpressen.fi

**Redaktion i Österbotten**  
Normalmmsgatan 21 A  
68600 Jakobstad  
tfn 040 831 3599

**Redaktörer:**  
e-post:  
fornamn.efternamn@kyrkpressen.fi

**Christa Mickelsson**  
tfn 040 831 6788

**Michaela Rosenback**  
tfn 040 831 6322

**Johan Sandberg**  
(Österbotten)  
tfn 040 831 3599

**Sofia Torvalds**  
tfn 040 831 6748

**Webbredaktör:**  
webred@kyrkpressen.fi

**Layout:** Malin Aho  
tfn 040 831 6902

**Utgivare:**  
Fontana Media Ab

**Bank:**  
Danske Bank  
IBAN: FI34 8000  
13011585 40  
BIC: DABAFIHH

**Paradbild:**  
Christa Mickelsson

**Tryck:**  
Botnia Print,  
Karleby

## KYRKPRESEN ANNONSINFORMATION

**Annonsredaktör:**  
Erika Rönngård  
tfn 040 831 6614,  
annons@kyrkpressen.fi

**Annonspriser:**  
Färg 2,05 €/spmm  
Svart-vit 1,65 €/spmm  
**Moms 24% tillkommer**

**Radannonser:**  
4,50 €/rad inkl. moms.

**Familjeannonser:**  
1 €/spmm inkl. moms.

Lämna in din annons utan extra kostnader via annonsverktyget på [www.kyrkpressen.fi](http://www.kyrkpressen.fi)! För familje- och radannonser per telefon, mejl eller post tillkommer 5 euro i serviceavgift. Kyrkpressen utkommer normalt på torsdagar och inlämning av annonser sker senast torsdag veckan före. Radannonser bör inlämnas senast kl.12.00 på torsdag

veckan före. För mera detaljer se mediekortet [www.kyrkpressen.fi](http://www.kyrkpressen.fi)

**Annonsförsäljning:**  
fornamn.efternamn@kyrkpressen.fi  
**Leif Westerling,**  
tfn 050 329 4444,  
fax (09) 278 4138  
**Jonny Åstrand,**  
tfn (06) 347 0608,  
eller 0500 924 528,  
fax (06) 347 1018

**Prenumerationer och adressändringar:**  
tfn 040 831 6614,  
prenumeration@kyrkpressen.fi.  
Adressändring sker automatiskt via din församling då du gör flyttanmälan. Om du har prenumererat via Kyrkpressen kontaktar du oss.

**Prenumerationspriser:**  
Finland & Norden 65 €  
Utlandet 84 €



**EFTER STUDENTEN** flyttade Peter Strang till Uppsala för att studera medicin. Trots att han nu jobbar sida vid sida med sjukdom och död trivs han bra och känner att han gör en skillnad.

### PETER STRANG

**UPPVUXEN I GAMLA-KARLEBY** (NUVARANDE KARLEBY).

**VERKSAM VID KAROLINSKA INSTITUTET.** HAR EN KLINISK PROFESSUR, DET VILL SÄGA EN PROFESSORSTJÄNST SOM ÄR KOMBINERAD MED EN VISS GRAD AV TJÄNSTGÖRING SOM ÖVERLÄKARE.

**TYCKER OM ATT UMGÅS MED VÄNNER, ÄTA GODA MIDDAGAR OCH RÖRA PÅ SIG.**

## Åtta blev tre – församlingarna fick nya logotyper

**RASEBORG.** Från och med årsskiftet togs nya logotyper i bruk för de församlingar som bildades då de åtta tidigare församlingarna i Raseborg förenades i tre.

– Arbetet med de nya logotyperna tog fart redan under våren, berättar **Yvonne Lindström**, som är informatör i Ekenäsnejdens svenska församling. Varje ny församling fick



två nya logotyper – en för mer officiell användning och en med en vardagligare profil. Den vardagligare kan an-

vändas i korttidsprodukter som broschyrer, affischer, brev och kort. Men i båda två finns en gemensam röd

tråd för alla församlingar, kombinerat med något församlingsspecifikt. Ovan ser du den officiella varianten.

## Kyrkpressen rättar

**JULMINNEN.** I nummer 51–52 av Kyrkpressen publicerade vi fel namn på en av skribenterna till ett julminne. Personen som skickat in julminnet under rubriken *Alla är oskadada!* heter **Inga-Britt Qvarnström** och inget annat. Kyrkpressens redaktör ber om ursäkt.



# Reform omfördelar miljoner

**SAMFUNDSSKATT.** Församlingarna i Lovisanejden, Nykarleby, Vasa, Esbo och Helsingfors hör till förlorarna i reformen då kyrkans andel av samfundsskatten ersätts med statsbudgeterade medel.

TEXT: JOHAN SANDBERG

Från och med 2016 får de evangelisk-lutherska församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna inte längre någon andel av samfundsskatten. Bortfallet ska ersättas av ett indexbundet belopp på 114 miljoner euro ur statsbudgeten för år 2016.

De här pengarna ska ersätta kyrkan för de lagstadgade uppgifter som den utför. Den viktigaste uppgiften är att ha hand om begravningsväsendet, men också folkbokföringen och skötseln av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och inventarier hör till de uppgifterna.

Uträknat på 2012 års kostnadsnivå kostar de lagstadgade uppgifterna kyrkan 140 miljoner euro. År 2013 fick kyrkan sammanlagt 109 miljoner euro av samfundsskatten och ifjol 115 miljoner euro. Reformen innebär alltså inget slut på den subventionering kyrkan gör för att utföra sina lagstadgade uppdrag, snarare tvärtom.

Kyrkostyrelsen har utarbetat ett förslag till fördelning av de 114 miljoner som kyrkan ska få år 2016. Enligt förslaget ska 107 miljoner fördelas enligt befolkningens mängd i kommunerna den 1 januari 2014. Sju miljoner euro fördelas efter behov.

Kyrkpressen har jämfört Kyrkostyrelsens fördelningsförslag med den andel av samfundsskatten församlingarna i Borgå stift samt några språköar fick 2014. Jämförelsen bygger på skattemyndigheternas statistik.

## Lovisa blöder mest

Reformen innebär att samfälligheterna i Lovisanejden, Vasa, Esbo, Helsingfors och Åbo samt Nykarleby församling procentuellt sett förlorar mest. Av dessa tre blöder Lovisanejden mest, samfälligheten förlorar nästan 40 procent av de inkomster man har från samfundsskatten i dag. I reda pengar innebär det knappt 185 000 euro mindre. Nykarleby församling samt samfälligheterna i Vasa, Esbo och Helsingfors förlorar en tredjedel var, Esbo förlorar drygt två miljoner, Helsingfors drygt sex, Vasa över 600 000 och Nykarleby 82 000 euro.

När man ser på penningbeloppen finns det inga stora vinnare i Borgå stift. Generellt kan man säga att de flesta åländska församlingarna, förutom Mariehamn och Saltvik, vinner på reformen. En del åländska församlingar får mellan 30 och 50 procent mera inkomster. Till exempel Hammarland kommer att få cirka 30 000 euro ur

**”Reformen innebär inget slut på den subventionering kyrkan gör för att utföra sina av de lagstadgade uppdrag, snarare tvärtom.”**

Alla församlingar totalt	Föreslaget budgetanslag 2016, enligt befolkningens mängd 107 000 000 euro	Andel av samfundsskatten 2014 115 530 338 euro	Skillnad i euro
Borgå	970 156	1 146 891	-176 735
Brändö-Kumlinge	15 801	13 765	2 036
Eckerö	18 588	13 087	5 501
Esbo	5 118 178	7 449 122	-2 330 944
Finstrom-Geta	59 278	43 086	16 192
Grankulla	178 639	134 290	46 349
Hammarland	30 228	19 973	10 255
Hangö	178 796	223 979	-47 183
Helsingfors	12 025 647	18 553 492	-6 527 849
Ingå	109 173	135 095	-25 922
Jomala	86 836	81 927	4 909
Karleby	1 007 313	1 110 097	-102 784
Kaskö	26 498	43 439	-16 941
Kimitoön	137 635	106 501	31 134
Korsholm	375 944	296 103	79 841
Korsnäs	43 536	57 085	-13 549
Kristinestad	137 419	116 458	20 961
Kronoby	131 157	146 556	-15 399
Kyrklätt	743 899	704 101	39 798
Lapträsk	55 352	44 712	10 650
Larsmo	99 418	63 451	35 967
Lemland-Lumparland	45 911	26 605	19 306
Lojo	936 336	756 041	180 295
Lovisanejden	304 104	488 442	-184 338
Malax	109 527	95 988	13 539
Mariehamn	223 627	275 421	-51 742
Nykarleby	147 684	229 756	-82 072
Närpes	183 232	179 463	3 769
Pargas	304 378	245 995	58 383
Pedersörenejden	600 690	652 083	-51 393
Pyttis	105 680	78 539	27 141
Raseborg	563 238	446 793	116 445
Saltvik	35 586	42 108	-6 522
Sibbo	371 253	323 087	48 166
Sjundeå	121 363	86 560	34 703
Sund-Vårdö	28 697	18 777	9 920
Tammerfors	4 327 014	4 771 790	-444 776
Ulleåborg	3 803 955	3 295 493	508 462
Vanda	4 084 642	4 931 271	-846 629
Vasa	1 301 779	1 946 288	-644 509
Vörå	131 334	156 960	-25 626
Åbo och S:t Karins	4 197 937	5 519 706	-1 321 769
Ålands södra	18 117	18 279	-162

statsbudgeten mot knappt 20 000 i dag, grannförsamlingen Eckerö cirka 18 500 mot 13 000 euro och Lemland-Lumparland 46 000 euro mot 26 000 i dag.

Övriga kyrkoekonomier i stiftet som har orsak att dra på smilbanden finns i Grankulla, Larsmo och Sjundeå. Däremot hör kollegerna i Ingå, Hangö, Mariehamn och Vörå till dem vars smilband sannolikt drar neråt.

Generellt är det kommuner med flera invånare och med stark industri som förlorar på reformen. Tanken är att de starkare kommunerna ska stöda dem

med svagare ekonomi. Även om det kanske inte alltid slår ut på det sättet. Till exempel Kaskö, som förlorat en stor del av sin industri de senaste åren, förlorar 40 procent på reformen.

## Rättvisare system

Det räknas sällan som församlingens förtjänst att det finns en vinstbringande industri på orten. Reformen strävar därför efter att göra församlingarna mera jämställda än med det nuvarande systemet.

Inkomsterna från samfundsskatten

har växlat från år till år och reformen förväntas därför också underlätta budgetarbetet i församlingarna och samfälligheterna. I år är kyrkans andel av samfundsskatten 2,74 procent medan den ifjol var 2,81 och 2013 2,35 procent. Det är mycket som ännu är öppet i reformen. Jämförelsen kan närmast ses som en fingervisning om vartåt utvecklingen går. En sak som troligen kommer att diskuteras är om övergången för de församlingar som förlorar i reformen borde göras mera smidig genom att dra ut på den tidsmässigt.

## SKOLAVSLUTNINGAR RELIGION

Religion i skolan diskuteras

I Sverige diskuteras ett lagförslag om skolavslutningar som tagits fram av den borgerliga regeringen. Enligt förslaget ska det få fö-



rekomma ”enstaka konfessionella inslag som syftar till att överföra och utveckla traditioner som är en del av samhällets kultur”. Inte helt överraskande råder det stor oenighet kring förslaget till

nya regler: skolverken och Skolinspektionen ger tummen ner, medan Svenska kyrkan och lärarfacken är positiva, skriver Kyrkans Tidning.

Skolinspektionen anser att förslaget väcker fler frågor än klargöranden och frågar sig vad som menas med kulturav-

och vilket är det samhälle som avses.

Svenska kyrkans ärkebiskop **Antje Jackélen** anser däremot att lagförslaget leder vidare från den missvisande debatt om skillnaden mellan religion och tradition som ofta uppstår kring skolavslutningarna.

## STÄLLNINGSTAGANDE ATTACK

### Moskébränder i Sverige

Under jul- och nyårshelgen attackerades tre moskéer i Eskilstuna, Eslöv och Uppsala. Med orsak av angrepen har ledare för alla religiösa grupper i Sverige gemensamt undertecknat ett dokument där de tar avstånd från användandet av religiösa argument för att legitimera hat och våld. Också i Finland följer man med det oroliga läget.

I Finland är situationen en helt annan, men för de svenska muslimerna är det oroväckande. Om de behöver något finns vi här som stöd, säger **Anas Hajjar**, imam och ordförande för Finlands muslimska råd.

# Tillsammans ut ur skamvrån

## PSYKISK OHÄLSA.

Jennifer Granqvist ville ta sig ur den skam hon kände över sin svåra panikångest. Hon gjorde det genom att intervjua andra som kämpat med liknande problem.

TEXT: SOFIA TORVALDS

– Jag ville få människor att öppna sig om saker som många känner att är skamliga.

**Jennifer Granqvist**, 23-årig fotografstuderande, frilansande fotograf och skribent, har själv kämpat med svår panikångest. Redan i många år har hon haft planer på att skriva något om ämnet, och på hösten för ett drygt år sedan gjorde hon slag i saken och ansökte om projekt pengar från Kulturfonden – och fick understöd. I somras kom hon i gång med sitt projekt om psykisk ohälsa. Målet är att göra ett femtontal personintervjuer och publicera texter om och porträtt på dem hon talat med.

– Jag hoppas få dem publicerade i den finlandssvenska pressen och på det sättet kunna sprida medvetenhet om vad det innebär att kämpa med psykiska problem. I framtiden kanske jag gör en separat fotoutställning med porträtten som jag fotograferar analogt med mellanformatfilm.

## Skammen i att vara sjuk

Själv har hon inte alltid varit öppen med sina egna erfarenheter. Så här skrev hon om sig själv i en kolumn i Studentbladet:

”För det var trots allt efter kraschen det jobbigaste började. Vägen tillbaka. När man är för frisk för att vara sjuk skriven men för sjuk för att orka med allt vad vardagen innebär. Jag har så många gånger sett mig själv stå i någon slags mental skamvrån på grund av att jag skämts så



**JENNIFER GRANQVIST** har startat en projektblogg om sina intervjuer. På mittprojekt.ratata.fi kan man följa med hennes arbetsprocess. FOTO: KASPER GUSTAVSSON

mycket. Skämts över att vara ung och sjuk – utan brutet ben.”

Hon hittade sina intervjuobjekt via efterlysningar på Facebook.

– Till en början ville de flesta vara anonyma, men när jag var öppen om mina egna erfarenheter och de fick höra om andra som bestämt sig för att berätta om sina problem ändrade sig de flesta. Nu är bara en av dem jag intervjuar anonym.

Personerna som ställt upp på intervjuerna är mellan 18 och 30 år.

## Kan drabba vem som helst

Vilka sorts problem kämpar då dem hon intervjuat med?

– Olika sorters depressi-  
oner, tvångssyndrom, schizoid personlighetsstörning, olika ångesttillstånd, självskadebeteende, ätstörningar, missbruk – det är ganska brett.

De flesta hon intervjuat ser tillbaka på en period då de mått sämre, några kämpar fortfarande.

– Jag vill visa att psykiska problem kan drabba vem som helst. En del av dem jag talat med har haft en jätte-trygg barndom, andra har haft en jobbig uppväxt.

Det som är gemensamt för de flesta är att de inte tidigare berättat öppet om sina problem.

– Några av dem jag talat-

med berättar att deras gudstro spelat en avgörande roll för dem och gett dem kraft att bli friska.

Jennifer Granqvist kommer från Ekenäs, och studerar för tillfället fotografi i Jakobstad. Vid sidan av studierna skriver hon ut intervjuerna och fotograferar och hoppas i sinom tid få dem publicerade.

– Det känns väldigt bra att jag kommit så här långt. Redan nu tycker jag att projektet fört mycket mening med sig.

KP kommer under våren att publicera någon av Jennifer Granqvists personintervjuer.

## VÅGA FRÅGA

### Ställ frågor, ge inte upp!



**ANN-SOFI STORBACKA** är sjukhuspräst och psykoterapeut och svarar på läsarfrågor om tro och liv.

**Ibland får man en känsla av att man skulle vilja tala om viktiga saker med nära och kära. Hur gör man för att inleda ett seriöst samtal i stället för att pladdra på om väder och vind som är det vanliga? Vilka saker är viktiga att tala om?**

**DET ÄR** inte på något sätt självklart att kunna föra givande samtal med människor i sin närhet. Särskilt under de stora helgerna kan det i längden bli mycket tungt att enbart kunna prata om all-  
dagliga saker. Att bara kunna småprata med varandra är en brist, ett tecken på att kontakten inte är särskilt djup.

Det är fint att du funderar på vad du kan göra för att inleda ett mera betydelsefullt samtal med någon som du har i din närhet. Du har uppenbarligen märkt att ett sådant samtal inte brukar bli av om ni fortsätter att umgås med varandra som ni har brukat. Du behöver sända ut trevare till en bättre kontakt genom att ställa en fråga som du inte har ställt förr.

Vad skulle du vilja prata om? Hur skulle du kunna formulera en inledande fråga som kunde leda till ett mera angeläget samtal? Frågor som jag har märkt att kan vara öppningar till givande samtal är till exempel: Hurudant har ditt gängna varit? Vilket är ditt bästa minne från fjolåret? Vad är du tacksam för? Vad hoppas du på av det nya året? Vad har du lärt dig under året som har gått? Om du skulle få en nyårsönskan uppfylld, vilken skulle den då vara?

**DET ÄR LÄTTARE** att få igång ett bra samtal med att ställa öppna och positiva frågor. Märker du att du får gensvar kan du fortsätta med att fråga om det svåraste eller värsta som har hänt under året. Du kan fråga till exempel: Vilken period i ditt liv har varit den bästa? Får du ett bra svar på den frågan kan du fortsätta med att fråga när livet varit som tyngst.

De bästa frågorna härleds från ditt uppriktiga intresse för din samtalspartner. Vad är du intresserad av att tala om? Vad vet du om honom eller henne? Är det något som du skulle vilja veta mera om? Möjliga inledningsfrågor kunde t.ex. vara: Jag har förstätt att du sysslar med fiske/golf/trädgård/handarbete ... Vad är det i just den hobbyn som du har fastnat för? En ännu personligare fråga kunde vara: hur kom det sig t.ex. att du blev lärare/tog över hemgården/reste ut i världen ... Det kanske inte går att få till stånd givande samtal med alla, men ge inte upp och fortsatt med nästa närstående.

När man har uppnått en hyfsad kontakt med någon närstående är det sedan lättare att ta till tals svårare frågor. Min bakgrund som sjukhuspräst gör att jag kommer att tänka på frågor som blir aktuella vid sjukdom och i dödens närhet. Vad har hjälpt dig att orka hittills? Vad hoppas du ännu på? Vad tror du om döden och livet efter döden? Huru-  
dan begravning vill du ha? Har man en förtroendefull kontakt från tidigare är det betydligt lättare att ta upp svårare frågor, sådana som ”ligger i luften”, men som ingen ännu har vågat diskutera.

## Fråga KP:s expertpanel

**I KP:s frågespalt** besvaras frågor om tro och andlighet av präster i den lutherska kyrkan. Frågor om relationer, hälsa, familj och fostran besvaras av sjukskötare och kyrkans familjerådgivare. Redaktionen behöver ditt namn och dina kontaktuppgifter, men du får gärna ställa din fråga anonymt i tidningen. Redaktionen väljer och editerar frågorna. Adressen är redaktionen@kyrkpressen.fi eller Kyrkpressen, Sandvikskajen 13, 00180 Helsingfors. Märk kuvertet ”FRÅGA”. Panelen besvarar frågor endast i tidningen.

## PÅ TVÄREN MAY WIKSTRÖM

### Nya dygder – och gamla

Med årsskiftet kommer det inre tvånget att förnyas och förändras. Också år 2015



ska vi bli bättre, sundare, mer organiserade. Har vi tänkt. Åtminstone den första må-

naden. Då plankar, joggar och bantar vi.

Jag läser om de nya dygderna. Socialhistorikern och ungdomsforskaren Mikko Salasuo lyfter fram självdisciplinen som en av de stora dygderna på 2000-talet.

Disciplinen handlar förstås än en gång om krop-

pen, om att äta rätt (eller undvika att äta fel), motionera rätt. Enligt Salasuo, som särskilt forskat i ungdomars attityder, är kroppen mer än någonsin i fokus för dagens unga. Människan bedöms och döms efter vad hon ser ut att vara. Den duktiga människan

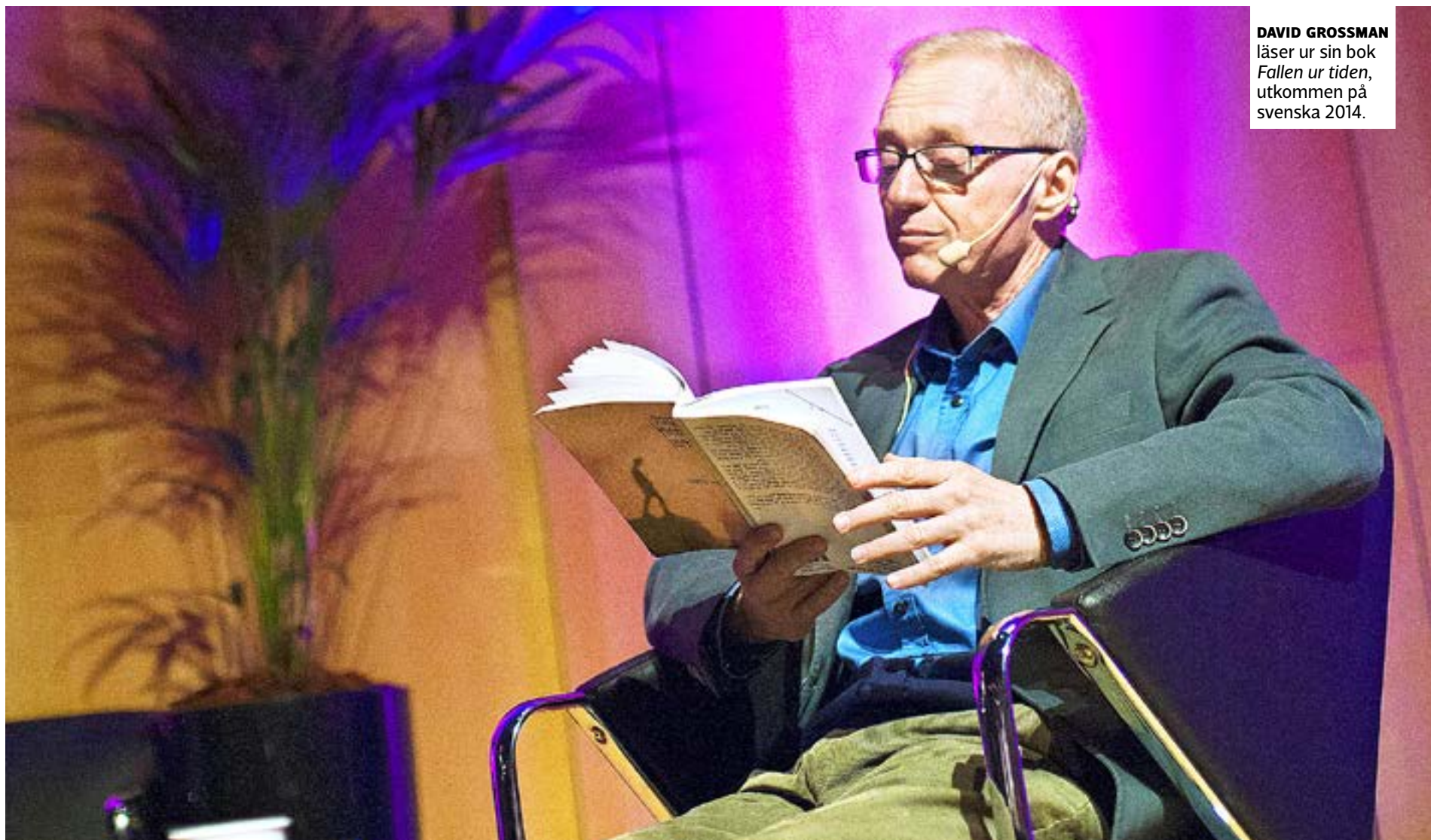
håller sin vällust i schack. Det är ironiskt. Samtidigt som vi reflexmässigt tar avstånd från allt som luktar formstöpt tanke och tro så förenklar vi frivilligt oss själva till muskelsjälar i muskelkroppar – som vi spåker. Författaren Anita Goldberg talade vid ett tillfälle

om de skämmiga orden, de som en gång var goda men som numera luktar underkastelse och som ingen vill kännas vid. Det handlar om ord som ”from” och ”snäll”. Att ordet självdisciplin platsar i det moderna ordförrådet handlar därför om att det förväntas ge resul-

tat. Om hård tukt som ger en hård kropp.

Jovisst ... vi behöver motion. Hälsa är något som ska skötas om kontinuerligt.

Men en liten röst inombords undrar allt hur vi orkar spanna våra snällmuskler. Både mot oss själva och andra.



**DAVID GROSSMAN**  
läser ur sin bok  
*Fallen ur tiden*,  
utkommen på  
svenska 2014.

# Närmast tystnad är poesi

**SORG.** För åtta år sedan dödades den israeliska författaren David Grossmans son under en militäroperation.

– Det är som om jag aldrig levtt förrän han dog.

TEXT OCH FOTO: **CHRISTA MICKELSSON**

**David Grossmans son Uri** blev 20 år. I augusti 2006 dödades han som soldat av en missil under en militäroperation i södra Libanon.

– Efter den sju dagar långa sorgeperioden började jag skriva. Att skriva är det enda sätt jag förstår mitt liv på, säger den israeliska författaren.

Skrivandet resulterade i att boken *På flykt från ett sorgedud*, som han påbörjat flera år tidigare, färdigställdes. Boken, som utkom på svenska 2011, handlar om en israelisk kvinna som lämnar sitt hem och ger sig ut på en resa till Galiléen för att undvika att emotta sorgedudet om sin sons död, som hon känner på sig att ska komma.

– Jag tvekade mycket på om jag skul-

le kunna skriva boken. Men när jag sa till min goda vän **Amos Oz** att jag inte visste om jag skulle kunna rädda boken svarade han att det är boken som kommer att rädda mig.

Grossman säger att sorg inte är något som händer en, utan att man blir sorgen, att sorgen förändrar en.

– Jag har också nått insikten att död kan skapa liv: det är som om jag aldrig levtt förrän min son dog. Om man tillåter sig själv att vara i sorgen känner man också livets otroliga intensitet, dess helhet, och den tragiska känslan av livets korthet. Varje liten stund av livet ska levas, men oftast slösar vi bort stunderna.

## Kritisk mot Israels agerande

Redan före sin sons död kritiserade David Grossman offentligt Israels politiska agerande i de ständiga konflikt-situationer landet befann sig i. Kritiken fortgår och han är skeptisk mot bland annat okkupationen av Gaza.

– Ni kommer aldrig höra mig säga att vi inte måste ha en armé. Vi bor i en otroligt farlig och våldsam omgivning. Men jag har svårt att förstå hur en stark militär nation som vi fort-

sätter betrakta oss som offer.

Han kritiserar sättet på vilket det politiska läget i landet omnämns som "situationen".

– Ordet situation låter som ett gammalt äktenskap. Det är en eufemism för ett blödande sår, ett sätt att inte handskas med problemet. Som människa känner jag mig förödmjukad när man säger att inget kan göras, att vi alla är situationens offer. Jag säger inte att Israel inte är i ett farligt läge, eller att Israel ska lita på sin goda vilja, men jag tycker att landets ledning borde förse oss med en vision för framtiden i stället för att låta sig paralyseras av det förflutnas trauman.

Grossman anklagar också Israel för att monopolisera unga soldaters död genom att genast låta dem tillhöra kollektivet.

– Ju skyldigare staten känner sig, desto mer glorifierar den sina stupade. Jag har känt ett starkt behov att återta min sons både liv och död från denna kollektivism.

Själv säger Grossman att han vägrar att låta sig definieras av den katastrof som drabbat honom.

– Jag är inte ett offer. För mig är det

viktigt att säga det. Jag kan inte säga att jag inte är rädd – för det är jag. Vardagen i Israel präglas på många sätt av våld och brutalitet. Men jag kan säga att jag inte längre är rädd för rädslan.

## En varelse med eget liv

Sedan 2006 har David Grossmans författarskap präglats av temat föräldraskap och förlusten av ett barn. Också hans senaste bok *Fallen ur tiden*, utkommen på svenska 2014, handlar om sorg.

– Boken är ingen vanlig roman. Den är poesi, ett libretto, en varelse som lever ett eget liv. När man ska skriva om sådant som har våldfört sig på alla naturens lagar måste man bryta litteraturens regler.

Han säger att poesi är den konstform som ligger allra närmast tystnaden.

– Jag är inte troende och vet inte vad som händer efter livet. Jag har inte den trösten. Det enda sättet för mig att skrapa på den hermeneutiska exteriören är att skriva. Konst är det bästa sättet jag vet att nå den ultimata punkten där liv och död kan samexistera på ett sätt som inte är paralyserande.

## En brutal Gud handlar

### FILM

Exodus: Gods and Kings

**Regissör:** Ridley Scott (Alien, Gladiator)

**I rollerna:** bl.a. Christian Bale (Moses), Joel Edgerton (Ramses II), Aaron Paul, Beng Kingsley, Sissy Spacek, m.fl.

Hollywoods nyaste biblis-

ka historiespektakel handlar om Moses och israelernas uttåg ur Egypten, där de hållits som slavar i flera hundra år. Så åtminstone enligt Bibeln där man hittar berättelsen i Andra Moseboken. Filmen har inte tagits emot väl av Egypten som tillsammans med Marocko och Förenade Arabemiraten förbjudit den som sionistisk och delvis ohistorisk.



Moses, spelad av **Christian Bale**, framställs som en "humanist", en icke-troende förnuftsmänniska i jämförelse med övriga hebré-

er. I alla fall tills han möter den levande Guden i en brinnande buske och ett litet barn som talar med Guds mun.

När Moses inte klarar av att befria israelerna ur Faraos våld kommer Gud till undsättning. Moses har fortfarande ett humanistiskt hjärta och motsätter sig Guds mera brutala metoder. Den ena plågan värre än den andra drabbar nu egyptierna, men Faraos vill ändå inte ge med sig.

När till slut alla förstfödda i Egypten, däribland Faraos Ramses II:s eget barn, dör går den förtvivlade Ramses bärande på sin döda baby

i famnen till Moses och utbrister: "Är det här den Gud du tillber, en gud som dödar småbarn?" Det hela är mycket effektivt och publiken ställer sig högst antagligen samma fråga. Åtminstone jag har svårt att smälta den här filmens gudsbild.

Själv tyckte jag att det gudomliga våldet blev så svårsmält att jag lämnade biografalen en halvtimme innan filmen slutade.

■ TOMAS VON MARTENS

PSALMVÄVEN JANUARI

Konstruerat av ANN HUSMAN

1	I	2	P	3	M	4	T		5	S	6	H	7	B	8	E		9	D	10	F	11	O		12	N	13	I	14	G						
15	B	16	J	17	S	18	I	19	T	20	N	21	F	22	R	23	H		24	C	25	I	26	L	27	I	28	B	29	G	30	A	31	P	32	J
33	D	34	M	35	O		!	36	N	37	S	38	T	39	H	40	B		41	C	42	K	43	R	44	J	45	E	46	T						
47	O	48	D	49	S	50	F			51	C	52	A	53	R	54	M		55	C	56	J	57	G			58	P	59	T	60	P	61	J	62	H
63	S	64	B			65	N	66	O	67	K	68	R			69	T	70	N	71	L			72	I	73	F	74	T			75	C	76	E	
77	R	78	O	79	H			80	B	81	K	82	T	83	N	84	O		85	B	86	J	87	I	88	M	89	G			90	C	91	R	92	P
93	A	94	N	95	F	96	J	97	T			98	S	99	E	100	J		101	G	102	K	103	N	104	C	105	D	106	R	107	L				
108	A	109	I	110	F	111	E	112	J	113	B	114	T	115	R	116	H	117	G			118	K	119	O			120	S	121	F	122	A			.

- A Kan man jobba i \_\_\_\_\_  
122 93 52 30 108
- B Diet \_\_\_\_\_  
15 113 80 40 85 64 28 7
- C Påpekas \_\_\_\_\_  
90 104 55 75 51 41 24
- D Kan man vara konstnärligt \_\_\_\_\_  
9 48 33 105
- E Den kan gälla kort \_\_\_\_\_  
111 45 8 99 76
- F Mycket spetsig \_\_\_\_\_  
95 10 110 21 73 121 50
- G Nordens apostel \_\_\_\_\_  
29 57 101 14 89 117
- H Håller varmt och kallt \_\_\_\_\_  
62 116 23 79 6 39
- I En av två lika \_\_\_\_\_  
25 72 109 18 27 13 87 1
- J Mycket uppskattande \_\_\_\_\_  
56 32 112 86 96 100 61 16 44
- K Troddes ha skapat Sankt Görän och Draken \_\_\_\_\_  
67 42 102 81 118
- L Skymf för viking \_\_\_\_\_  
107 26 71
- M Landtunga \_\_\_\_\_  
34 88 3 54
- N Har plugghäst \_\_\_\_\_  
83 94 20 65 103 36 70 12
- O Hög i t ex alger \_\_\_\_\_  
119 78 35 47 66 84 11
- P Går det för slalomåkaren \_\_\_\_\_  
2 92 58 31 60
- R "Kom i koster vals,  
slå din runda arm om min hals [...]  
Kom uti min famn,  
i din famn ja' finner min hamn"  
77 43 106 53 68 22 115 91
- S När tidvattnet är lägre än vanligt \_\_\_\_\_  
49 37 63 5 17 120 98
- T Har immunitet \_\_\_\_\_  
19 114 69 97 38 4 82 74 59 46

PSALMVÄVEN

Fyll i de ord som sökes på raderna A-T. Motsvarande siffra i kombination med radens bokstav finns i rutfältet upp-till. Flytta över bokstäverna så att den första bokstaven på rad A motsvarar A122, den andra A93 o.s.v. Den färdiga texten i rutfältet bildar en psalmvers. De första bokstäverna i raderna A-T bildar psalmens namn.

Oftast håller sig Psalmväven till den nya psalmboken, men för att det ska vara klurigt kan det ibland hända att vi använder oss av en äldre version av någon psalm.

Rätt svar på förra Psalmväven är psalm 20, vers 3, som börjar med orden "Och himlaskaran med hänförd röst". Vinnare i förra Psalmväven är: **Ulla Store**, Karleby, **Carl-Erik Lindström**, Ingå och **Melita Lill-Smeds**, Lovisa. Grattis! Prisböckerna kommer på posten.

VINN  
BÖCKER!

SKICKA IN!

Skicka in din lösning till Kyrkpressen, Sandvikskajen 13, 00180 Helsingfors senast 27.1.2015.

Märk kuvertet "Januari-Psalmväv". Bland de rätta svaren lottar vi ut tre bokpris. Lycka till!

Psaln nr och vers i Psalmboken: \_\_\_\_\_

som börjar med orden \_\_\_\_\_

Namn & adress: \_\_\_\_\_

**ANDLIGA ÖVNINGAR.** Jesuitorden grundades av Ignatius av Loyola, en man som efter en krigsskada bestämde sig för att ändra riktning på sitt liv. Han gjorde upp andliga övningar som fick Susanne Carlsson – och många andra – att våga en förändring.

# När brann ditt hjärta senast?

TEXT OCH FOTO: SOFIA TORVALDS

Ett grått dis ligger över retreatgården Snoan i Lappvik. **Susanne Carlsson**, präst och retreatledare, vandrar över gården bort till den byggnad där retreatdeltagarna bor. Där finns ett rum som är reserverat för samtal och vägledning – i övrigt är det meningen att de som deltar ska vara tysta.

Det som pågår på Snoan är en så kallad Ignatiansk retreat, alltså en retreat där deltagarna utför andliga övningar som introducerades av **Ignatius av Loyola** (1491–1556).

Susanne Carlsson har själv fått uppleva att de andliga övningarna ledde in henne på ett helt nytt spår. Bara något år efter sin prästvigning i Svenska kyrkan började hon arbeta som präst i England.

– Där fanns ett litet konvent med systrar som introducerade de andliga övningarna för mig, och det förändrade mitt liv totalt. En dag satt jag och gjorde en speciell del av de andliga övningarna, den som heter ”den andra veckan”, och så satt jag och tänkte att var-

för har ingen berättat detta för mig tidigare. Jag tänkte: jag måste hjälpa andra med det här.

Vad var det då som hände henne? Hon fick verktyg för att kunna urskilja Guds tilltal till henne.

– Genom att göra de här övningarna fick jag tillräckligt med mod för att sluta som församlingspräst och flytta till en ignatiansk kommunitet, där jag sedan bodde i tolv år. Jag ville be och jag ville bo i en kommunitet. Hade jag inte gjort de andliga övningarna hade jag aldrig vågat ta det steget, jag hade inte varit tillräckligt säker på att Gud ville det.

Att känna igen Guds tilltal är något de flesta som umgås med Gud vill lära sig. Finns det ett enkelt knep?

– Det tar ett liv att försöka fatta vad Gud säger. Men samtidigt tror jag att det är jätteenkelt också. Jag tror att Gud talar till oss hela tiden, på massor av olika sätt. Vi tror att han ska tala till oss med blixtar och änglar, men Guds ande talar till oss här inne, säger hon och trycker handen mot bröstet.

Det handlar om att lista ut vad det är som pågår i ditt liv för tillfället, vad

som är jobbigt, vad som ger dig liv.

– Det första projektet är att vara så sann som möjligt om vad som finns inne i dig. Det nästa är att få syn på vad det som händer i dig bär för frukt. Du märker att om du gör på ett visst sätt ger det dig frid på sikt. Det ger god frukt.

## Bejakar liv, inte lycka

Ignatius av Loyola var adelsman och soldat. Men efter att hans ben krossades av en kanonkula hade han tid att tänka. Han hade svåra smärtor och hann få sista smörjelsen, men återhämtade sig.

– På sjukbädden tänkte han på vilka damer han charmat, på att det kändes bra just då han gjorde det men inte så bra efteråt. När han tänkte på att han kunde göra saker som Franciskus och Dominicus kände han att det var svårt på gränsen till omöjligt, men samtidigt visste han att det var det han ville göra. Genom att stanna med känslorna förstod han att det är ju det här jag vill, även om det är jobbigt.

Tanken är att Guds ande ger liv. **Ire-naeus av Lyon** sa att Guds härlighet är en människa som är helt levande.

**NÄR SUSANNE** Carlsson började göra Ignatius andliga övningar fick hon verktyg för att kunna urskilja Guds tilltal.

– Den ignatianska andligheten är livsbejakande, men inte lyckobekande. I vår tid tänker man ofta att man ska bli så lycklig som möjligt. Men det handlar mer om att bli levande, och då kan man både känna sorg och smärta och kris, men man lever ett sant liv, säger Susanne Carlsson.

En andlig övning som förknippas med Ignatius är *examen*, en sorts reflektion över dagen. Övningen innebär att man varje dag frågar sig vilken plats Gud haft i ens liv.

– Det är en övning man kan göra på bussen eller var man vill. Först kommer jag ihåg att Gud bryr sig om mig, sedan tackar jag för allt jag är tacksam för den dagen. Jag börjar se att jag inte kan andas utan Gud. Ibland känns det som att jag inte kan tacka för något, och då heter det att jag ska stanna där, tills jag kan tacka. Följande fas är att be en konkret bön om klarsyn, att jag ska se var Guds ande har rört sig under dagen. Jag går igenom hela dagen och funderar över vad som gett mig liv och vad som har krympt mitt livsrum i dag.

Susanne Carlsson brukar använda







Emmausvandrarerna som exempel: de kände inte igen den uppståndne Jesus, men senare, när de mindes hur de känt sig då de träffade honom på vägen, insåg de att deras hjärtan brann redan då de var ute och gick.

– Du ska reflektera över var hjärtat brunnit under dagen. Där finns något, och du kan skriva ner det. Då kan du – efter några år! – se att där finns en röd tråd. Och då vet du att det kan du lita på.

#### Som att bli förälskad

Gäller det då alltså att kasta sig ut i det okända, lita på sin intuition och Guds ledning, och våga slita sig loss från något gammalt även om man inte vet om man till exempel kommer att ha bröd för dagen? Nja, säger Susanne Carlsson.

– Ignatius menade att det gäller att längta och få tag på det, men sedan måste det också bekräftas utifrån. Det ska vara möjligt, vettigt och realistiskt. Det är det som är intressanta med den här andligheten, att det handlar mycket om att känna och lyssna, men också om att använda sitt huvud. Det gör att det blir ett sätt att leva som är grundat

**”I vår tid tänker man ofta att man ska bli så lycklig som möjligt. Men det handlar mer om att bli levande.”**

Susanne Carlsson

i både känslor, tilltal och verklighet.

Vad händer då, när man kommer så långt att hjärtat brinner, då man styrt in på en väg där man känner sig ledd av Gud? Vad får man i utbyte? Frid, kanske? Susanne Carlsson skrattar.

– Nej, man blir inte lycklig, det blir värre! säger hon och funderar ett tag.

– Man blir nöjd och kanske lite levande. **Wilfrid Stinissen** sa så här: om man ska följa Kristus kan man inte räkna med ett annorlunda liv än hans. Det innebär att man kan bli dödad. Det är en Kristuscentrerad andlighet.

**Men det låter ju inte så roligt det där. Hur säljer du egentligen den här grejen?**

Susanne Carlsson skrattar igen.  
– Poängen är ju kärleksrelationen till Gud. När man på något sätt har hittat någonting där ger man inte upp. Det är precis som att bli förälskad. Även om den man älskar dör ger man inte upp.

Hon berättar om de andliga övningarna som Ignatius tänkte att skulle utföras då man var ganska ung, i tjugårsåldern. Meningen är att de ska ge livet en ny inriktning, att de ska leda till en verklig omvändelse. (Läs mer

om övningarna på följande uppslag.)

– I slutändan är det ju en pedagogik för att ge sitt liv till Gud, till Kristus.

Susanne Carlsson har upplevt att många människor i dag går omkring och bär på en stor längtan.

– Man längtar inte efter kyrkan som institution, men man längtar efter Gud, efter något mer. Då kan man komma till en retreat, för det är inte lika farligt som att gå i kyrkan. Och ändå är retreaten något som är *i kyrkan*, i dess mitt. Den gör att kyrkans lära och institution får liv.

Den som går på retreat känner ofta att tröskeln in i kyrkobyggnaden blir lägre.

– Det är kanske den vägen missionen går i dag, att man måste få erfarenhet av saker först, och sedan kan man gå i kyrkan. Men kyrkan i sig ger ingen erfarenhet, och det låter ju förfärligt ... eller även om kyrkan ger erfarenhet är tröskeln för hög.

Susanne Carlsson har lett många retreatar i den ekumeniska kommuniteten i Bjärka-Säby i Sverige. Dit kommer många som inte skulle sätta sin fot i en kyrka.

– De förstår ju inte heller att detta är detsamma som kyrkan. Det finns mycket okunskap, men jag är inte ledsen för det, för det är lättare att missionera om folk inte vet något, ler hon.

När jag ber henne blicka in i framtiden säger hon sig vara hoppfull. Jovisst tror hon att kyrkan som institution kommer att överleva, men det som framför allt överlever är relationen till Kristus.

– Det är där allt händer, utan den blir det bara tråkigt. Därför är mitt arbete så roligt, för att det handlar om att hjälpa folk med den relationen. Så länge det finns folk som vill ha en relation till Jesus har jag jobb. Jag är inte så orolig för framtiden, går världen under finns det en plan för det också. Det enda jag ska göra är att följa Kristus och hjälpa andra att göra det. Men den stora uppgiften är ju att följa själv.

Nästa Iगतianska retreat med Susanne Carlsson som retreatledare ordnas på Snoan i Lappvik den 31.5–9.6 2015. Man kan komma för tre, fem, åtta eller tio dagar, men har man ingen tidigare erfarenhet ska man börja med tre. Kontakta Lärkulla för mer information.

# Från synden till glädjen

**ÖVNINGAR.** Ignatius av Lyolas andliga övningar öppnar inte bara för nya insikter, de ska öppna för ett helt nytt liv.

TEXT: SOFIA TORVALDS

Ignatius andliga övningar är indelade i fyra delar, som kallas veckor – även om de inte i verkligheten behöver ta en vecka.

Innan du börjar med den första veckan försöker du upprätta en relation till Gud. Den stora insikten är att du är skapad. Gud vill att du ska vara här, han vill ditt liv – och att ta in det tar också ett helt liv. Att förstå att du är skapad, älskad och efterlängtd. Att det finns en maning med att du är här. När du kommit in där inser du att Gud är otrolig som tycker om dig och som skapat naturen och allt fantastiskt som finns omkring dig.

Då börjar du inse att vi – världen – inte lever upp till allt detta, och det är början till en insikt om synden. Du inser att vi missat den stora gåva vi har fått, vi lever inte som vi borde. Sedan ser du på ditt eget liv och inser att det gör inte du heller.

**DEN FÖRSTA VECKAN** handlar alltså om att begrundas synden. Dukan känna dig riktigt nere när du är inne i den fasen. Men det som är fantastiskt är att då kommer Kristus in och säger: Jag vet att du är helt kass men jag vet att du vill tjäna mig i alla fall. Så hoppa upp nu så ska vi se vad det innebär att tjäna mig.

**DEN ANDRA VECKAN** handlar väldigt myck-

et om Kristus och hans liv. Då använder du din inlevelse och är med Jesus när han föds, när Maria väntar barn, du är med hela vägen och gnuggar dig mot hans liv och tänker på hur han levde. Och i och med det kommer frågor som: hur lever jag mitt liv, hur kan jag bli mer lik honom?

I slutet på den veckan finns ett val. De andliga övningarna är skrivna för människor som är omkring tjugo och ska fatta beslut om sin framtid. Det handlar om en metod för att hjälpa människor att göra val i livet.

Om du gör övningarna när du är äldre finns det en möjlighet att undersöka hur du kan förändra ditt liv med tanke på allt du redan har bakom dig. Det handlar faktiskt om omvändelse till att följa Kristus, och till att bli fri att följa Kristus. Och då måste man bli medveten om vad som binder en.

**TREDJE VECKAN** går du med din inlevelse med Jesus fram till korset. Då inser du att om du ska följa honom är det inte en dans på rosor. Det är verkligen tufft. Du sitter med honom när han dör, och du sitter med honom en hel dag när han är död.

**DEN FJÄRDE VECKAN** handlar om att träffa Jesus som den uppståndne. Det kan vara svårt att komma in i den glädjefyllda stämningen efter att man sört Jesus på korset. Då får du ta till dig hur lärjungarna kände efter hans död – de hade ju inte trott att detta skulle hända, att han skulle uppstå.

Men så gick det ändå. Och lärjungarna kände inte igen honom. Den känsla som kommer för dig då är att du inte kan kontrollera Gud, han



**IGNATIUS ANDLIGA** övningar följer Jesus från krubban till uppståndelsen.

kommer och går som han vill.

Retreaten avslutas med kontemplation, vilket handlar mycket om att se Gud i allting. Att han finns i allt vi ser, allt vi gör, och att han hjälper oss he-

la tiden fast vi inte märker någonting. Tanken är att du ska leva i det resten av livet!

Texten bygger på samtal med retreatledare Susanne Carlsson.

## Mannen bakom jesuiterna

**HISTORIA.** Ignatius av Loyola lade grunden för en orden som samlade på sig så mycket makt och inflytande att den blev upplöst av påven.

TEXT: SOFIA TORVALDS

Inigo de Loyola föddes i Baskien i norra Spanien år 1491. Han siktade på ett liv som hovman och soldat. Det berättas också att han var en kvinnorkarl med ett hetsigt temperament – hans sägs till och med vara det enda helgonet med ett brottsregister. Han blev en gång gripen efter ett nattligt bråk då han angripit en annan med uppsåt att åsamka svår kroppsskada.

Under ett slag i Pamplo- na träffades han i benet av



**IGNATIUS LOYOLA** var hovman och soldat. Efter en vild ungdom tvingade en skada honom att omvärdera sitt liv. Han blev präst och Jesuitordens grundare.

ett kanonskott. Skadan reparerades med många svåra operationer, men han

kom att halta under resten av sitt liv. När han var konvalescent i familjens slott i

Loyola fick han två böcker i present: en om Jesu liv och en annan om helgon. Eftersom han inte hade något annat att göra började han motvilligt läsa dem och märkte att en märklig längtan tändes i honom: en längtan efter ett helgonligt liv.

Trots familjens protester övergav han livet som soldat. År 1522, då han var 31 år, gjorde han en pilgrimsresa till benediktinklostret Montserrat i Spanien och lade av sig sin rustning och sitt svärd framför en staty av jungfru Maria.

Sedan inledde han ett nytt och mycket asketiskt liv. Småningom hittade han en inre jämvikt och började utveckla idéer som sedan samlades i hans *Andliga övningar*. Han bestämde sig för att skaffa sig en utbildning för att kunna bli prästvigd, och återupptog sina sina studier vid två spanska

universitet, senare universitetet i Paris. I Paris samlade Ignatius omkring sig sina första följeslagare, de första jesuiterna. Småningom bestämde sig gruppen för att be påven om formellt tillstånd för grundandet av en ny orden, Jesu sällskap. Det visade sig inte vara så lätt, Ignatius tanke om att jesuiterna skulle vara "kontemplativa i handling" uppfattades av påven närmast som en irr-lära. När medlemmarna jesuitorden började kallas "jesuiter" hade ordet en ned-sättande klang.

År 1537 prästvigdes Ignatius och år 1540 fick Jesu sällskap officiellt erkännande av påven **Paulus III**.

Återstoden av sitt liv tillbringade Ignatius som generalföreståndare i Rom. Han utarbetade regeln för jesuitorden och skickade män på uppdrag i hela världen. Han grundade också en skola för

pojkar och ett boende för före detta prostituerade. Han dog i juli 1556.

Jesuitorden blev med åren mycket stark och inflytelserik, och efter påtryckning från flera av de starka staterna i Europa upplöste påven **Clemens XIV** Jesu sällskap år 1773. Fyrtio år senare hade de politiska vindarna vänt och jesuiterna blev officiellt återupprättade år 1814.

Den mest kända jesuiten i dag är säkert påven Franciskus, men de är också väl-representerade inom litteraturen, musiken, konsten och vetenskapen. 35 kratrar på månen är uppkallade efter vetenskapsmän som var jesuiter.

Läs mer om jesuiterna i böckerna: Söka och finna Gud i allt av James Martin, Ignatius av Loyola av Stefan Kiechle S.J. och God's Soldiers: Adventure, Politics, Intrigue and Power – A History of the Jesuits.



## RADIO &amp; TV

## Andrum kl. 6.54

(med repris 9.10)

**Lö 10.1 8.53** Familjeandakt. Lars Colmar läser ur sin bok *Helga Hund i Betlehem* (repris från 5.2.2005) **Må 12.1** Karin Saarukka, Nedervetil **Ti 13.1** Monika Winberg-Nikkola, Nådendal **Ons 14.1** Fred Wilén, Helsingfors **To 15.1** Lilian Sjöberg, Ekenäs.

VEGA

## Aftonandakt kl. 19.15

**Lö 10.1 17.58** Ett ord inför helgen, Karis kyrka. **Sö 11.1** Erik Vikström, Borgå **Må 12.1** Anders Lindström, Ekenäs (repris från 7.6.2005) **Ti 13.1** Bevarade ord. Berättelser och betraktelser av Emilia Fogelklou. Uppläsare: Anna Edgren **Ons 14.1** Peter Sundqvist, Purmo **To 15.1** Camilla Rahkonen, Helsingfors.

VEGA

## Gudstjänst kl. 13.03

**Sö 11.1** Gudstjänst med Betelför-samlingen i Karis. Predikan: Kenneth Grönroos och David Wikström. Mötesledare: Lisa Nylund. Lovsångsledare: Christa Katter. Textläsare: Amelie Nissfolk. Musiker: Magnus Nylund och Samuel Nissfolk.

VEGA



## En skön start på det nya året, ljus, rekreation och upplevelser i Almuñécar 18–25.1.2015 med Församlingsförbundet – kom med!

Pris: 750 €, i priset ingår flyg, logi i 4-stjärnigt hotell i dubbelrum, riklig frukost och middagsbuffé. Mera info och anmälningar: verksamhetsledare Kalle Sällström, kontakt@forsamlingsforbundet.fi, 050-3562 475.

## JAKOBSTAD

**Sö 12:** Gudstjänst i kyrkan, Åstrand, Södö.  
**15:** Sammankomst i Skutnäs bönehus.  
**17:** Fokus STORMÖTE i FC, Åstrand, Björk, Knytkalas. Barnfokus.  
**Ti 13:** Tisdagssamling på Sation I, Uno Lundgren.  
**To 12:** Öppet Hus för daglediga i FC. Inleds med lunch, pris 9 €. Programstund kl. 13.  
**19:** Stickcafé i Bonäs prästgård.

## KRONOBY

**Gudstjänst:** sö 11.1 kl 10.00 i fh, Ventin, Ellfolk-Lasén  
**Gemensam syföreningsstart:** ti 13.1 kl 13.00 i lilla salen, Christina Heikkilä  
**Finskt symöte:** ti 13.1 kl 19.00 i lilla salen

## LARSMO

**Fre 9.1 kl. 14** Vinterskriftskolan: fortsätter i Cronhjelmsskolan.  
– kl. **20** Ungdomssamling: i prästgården (Obs platsen).  
**Sö 11.1 kl. 10** Gudstjänst: Lassila, Wiklund, kyrkkaffe. Kyrkvärd: Lintens, Holm.  
– kl. **11.30** Holm söndagsskola: startar.  
**Föräldra-barngrupperna:** startar vecka 3.

## NEDERVETIL

**Högmässa:** sö 11.1 kl. 10.00 i fh, Store, A-C Lindbäck-Haals.

## NYKARLEBY

**NYKARLEBY**  
**Sö 11.1 kl 10** Högmässa: kyrkan, Sandvik, Edman, Ringwall, Janina Heikkala, altsax.  
**MUNSALA**  
**Sö 11.1 kl 12** Högmässa: Edman.  
**Ti 13.1 kl 16** Barnkören Cantare: fh – kl **18** Projektkören: fh. Nya o gamla sångare välkomna med i båda körerna!  
**Fre 16.1 kl 11** Fredagslunch: fh, gäst Dennis Rundt.  
**JEPPÖ**  
**Sö 11.1 kl 10** Högmässa: kyrkan, Holmberg, Lilius  
**Må 12.1 kl 10** Föräldra-barngr.: fh  
**Ti 13.1. kl 18.30** Finska damgr.: fh  
**Fr 16.1 kl 15** Fredagssamling: böneh. Harry Holmberg "Jakobs brev" forts.

## PEDERSÖRE

**Andakt:** Fr 9.1 kl 14 i Pedersheim, Häggblom  
**Ungdomskväll:** Fr 9.1 kl 20 i Kyrkhemmet i Bennäs  
**Gudstjänst:** Sö 10 i kyrkan, Eriksson, Sandstedt-Granvik  
**Sammankomst:** Sö 15 i Flynnängens bönehus, Rune Östman  
**Familjeklubbar:** för barn och föräldrar startar 12–13.1, platser och tider som hösten, se www.pedersoreprosteri.fi  
**Körernas vårterminsstart:** i Kyrkostrands församlingshem – Må 19 Manskören – To 15.1 kl. 18.30 Kyrkokören  
**Karakaffe:** Ti 9 i Kyrkhemmet,

Bennäs startar  
**Karakaffe:** Ti 9 i Hedbo seniorboende startar  
**Bönegrupp:** Ti 18.30 i Kyrkhemmet, Bennäs

## PURMO

**Sö kl 11:** Gudstjänst i kyrkan, Isaksson, Granvik.  
**Ti kl 9:** Dagklubbstart i Lillby församlingshem.  
**To 15.1 kl 14:** Andakt i Sisbacka pensionärshem, Portin, Johansson.  
–kl **19:** Terminsstart för MariaMo-ment (Mariaträffarna) i Kyrkhemmet.

## TERJÄRV

**Familjegudstjänst i församlingshemmet:** sö 11.1 kl.11, khden, kantorn. Tändning av dopljus för barn som döpts under år 2014.  
**Föräldra-barngruppen startar:** må 12.1 kl.10–12, fh

Wilén, Djupsjöbacka, Söderström  
**Evenemang att boka in i din kalender:** **8.3 kl. 19 GA-KONSERT I DOMKYRKAN på internationella kvinnodagen:** Oratoriet Varde ljus! för kör, orgel, solister och band Musik Carita Holmström, text Susanne Ringell  
**10.3 kl. 18.30:** SE MIG, HÖR MIG, RÖR MIG... Möt coachen Cajsa Tengblad från Sverige som talar om självbild och relationer. Föredrag på Grand.  
**13–15.3 GEMENSKAPSLÄGER PÅ PEL-LINGE:** VAR-DAGS-TRO med prästen Boris Salo från Jakobstad. Hur leva som kristen i vardagen

## LAPPTRÄSK

**Sö 11.1 kl. 10:** Högmässa i kyrkan, Anita Widell, Mia Aitokari  
**On 14.1 kl. 9.30–:** Vuxen-barngrupp i församlingshemmet, Elin Lindroos  
**On 14.1 kl. 14.15 och 15.15:** Barnklängen övar i församlingshemmet, Karmen Kelk, Elin Lindroos  
**On 14.1 kl. 16–17.15:** Vill du lära dig att spela i band? Kom till förra kanslihuset, Lappträskvägen 24A. Du går minst på åk 5–. Kom med! Dragare: Karmen Kelk  
**To 15.1 kl. 10–11:** Melodikören i församlingshemmet, Karmen Kelk. För dig som sjunger hellre än bra. NY kör!  
**1.1.2015–:** hör Lappträsksvenska församling till Lovisanejdens kyrkliga samfällighet. Gravärenden kan skötas genom att ringa 040 169 1791.  
**Gilla Lappträsksvenska församling på facebook!**

## LILJENDAL

**Lö 10.1 kl. 17:** Cellis på Mariagården  
**Sö 11.1 kl. 12:** Högmässa på Mariagården, Anita Widell, Mia Aitokari  
**On 14.1 kl. 10:** OBS! Dagen ändrad! Vuxen-barngrupp på Mariagården, Gina Nyholm  
**On 14.1 kl. 18:** Kyrkokören övar på Mariagården  
**Fre 16.1 kl. 10.30:** Kråksångarna på Mariagården, Karmen Kelk – Ny kör för dig

## REGION 2

## DOMPROSTERIET

**BORGÅ**  
**Sö 11.1 KL. 10:** GUDSTJÄNST I S:T OLOFS KAPELL  
Pellinge, Eisentraut-Söderström, Helenelund  
**KL. 12:** HÖGMÄSSA I DOMKYRKAN

som sjunger hellre än bra!  
**Gilla Liljendal församling på facebook!**

## LOVISA

**Högmässa:** sö 11.1 kl 10 i kyrkan, K af Hällström, S af Hällström. Efter mässan vinterskriftskolans lektion i församlingsgården  
**Morgonmässa:** ons 14.1 kl 8 i kyrkan, af Hällström  
**Lovisaklangen:** inleder vårterminen on 14.1 kl 15:30 i församlingsgården  
**Morgonkaffe:** to 15.1 kl 8:30 i Tikva  
**Jubileumskonsert:** to 15.1 kl 18 i kyrkan, Vox Clamantis (Estland), Jaan-Eik Tulve, dirigent

## PERNÄ

**Högmässa:** sö 11.1 kl. 10.00 i kyrkan, Robert Lemberg, Marcus Kalliokoski.  
**Mässa:** sö 11.1 kl. 13.00 i Sarvalö kapell, Robert Lemberg, Marcus Kalliokoski.  
**Bagnäs-Tervik diakonikrets:** må 12.1 kl. 13.00 hos Ritva Munck-Tennberg, Jeanette Sjögård-Andersson.

## SIBBO

**Sibbo kyrka:** Sö kl 12 mässa Helene Liljeström, Lauri Palin. Valsignelse av förtroendevalda. Kyrkkaffe i Kyrkoby församl. hem efter mässan. Start söndag för Juni 1-läget. Träff kl 10:30 i Prästgården.  
**Söndagsskolan inleds:** Sö kl 12 (samtidigt som mässan), Kyrkoby församl. hem.  
**Kaffe för närståendevårdare:** Fr 9.1 kl 13, Prästgården. Anmälan behövs ej. Wiik.  
**Dagklubben i Nickby inleds:** Må kl 9, Kyrkoby församl. hem. Isabella Munck.  
**Diakonisyförening:** Må kl 15 hos Doris Sundberg, Skogsvägen 14A.  
**Kungens klubb:** Må kl 15:30, Kyrkoby församl.hem. Munck, Kjell Lönnqvist.  
**Vikings veranda:** Må kl 19, Prästgården. Patrik Frisk  
**Dagklubben i Söderkulla inleds:** Ti kl 9, Söderkulla församlingssal. Munck,

Lönnqvist.  
**Sjueuros lunch:** On kl 12, Kyrkoby församl. hem.  
**Barnkören inleds:** On kl 13:15, Kyrkoby församl. hem. Palin.  
**Hjälpedarutbildning:** On kl 16, Prästgården. Frisk, Lönnqvist.  
**Utbildning för nya förtroendevalda:** On kl 18:30, Kyrkoby församl. hem.  
**Kvinnor mitt i livet:** To 15.1 kl 18:30, Prästgården. Katja Korpi.  
**Kyrkokören inleds:** To 15.1 kl 19, Kyrkoby församl. hem. Palin.

## HELSINGFORS PROSTERI

## JOHANNES

**Mer information på Johannes hemsida:** www.helsingforsforsamlingar.fi/johannes  
**Sö 11.1**  
**kl. 10:** Högmässa i S:t Jacobs kyrka. Westerlund, Fogelberg. Kyrkkaffe.  
**kl.12:** Högmässa i Johanneskyrkan. Terho, Westerlund, Enlund. Kyrkkaffe.  
**Må 12.1**  
**kl. 10–11.30:** Babyrytmik med kaffestund i Hörnan, Högbergsgatan 10, gatunivån. För barn under 1 år. Wiklund.  
**kl. 13:** Samtalsgruppen i Majblomman, Sanitärsgatan 4–6. Stefan Djupsjöbacka.  
**Ti 13.1**  
**kl. 12:** Lunchmusik i Gamla kyrkan.  
**kl. 19:** Mariavesper i Johanneskyrkans krypta. Busck-Nielsen, Böckerman.  
**On 14.1**  
**kl. 18–20:** NY VERKSAMHET! Familjecafé i Hörnan. Högbergsgatan 10, gatunivå. För mer information: nenne.lappalainen@evl.fi.  
**kl. 18:** Veckomässa i Gamla kyrkan. Lindström, Almqvist.  
**Middagsbön i Johanneskyrkan må-fr kl. 12**

## MATTEUS

**Matteus hemsida:** www.matteus.fi  
**MATTEUSKYRKAN** Åbohusvägen 3

## KARIS KYRKA i vinterskrud.

FOTO: KP-ARKIV





## MARKNAD

## ÖNSKAS HYRA

Skötsam ung kvinna från Åbo söker, p.g.a. nytt arbete, en liten lägenhet fr o m 15.1.2015 i centrala Helsingfors. Vänligen ring Annica Lehtonen 040 7353350.

Skötsamt par söker två i Hfors, gärna nära Arabia, fr.o.m. mars 2015. Vi är båda 24 år, pålitliga, rök- och djurfria stud. Maxhyra 800 e/mån. Tel: 040-7601015

## UTHYRES

1 rum + kök 33 m<sup>2</sup> Åbo centr-um. Tel. 040-5548745

Etta + kv 30 m<sup>2</sup> i centrala Åbo Bergg.6. Ledigt fr.o.m. 1.2.2015. Tel. 0400-720097

Ljus tvåa 45m<sup>2</sup> på Eriksgatan 20 i ÅBO. Ring 040-7367963

42 m<sup>2</sup> i Nordsjö/Solviken -bastu,balkong,fint skick Hyra: 860 €/mån. Tel. 0400-973323/Gustav

Uthyrer fr.o.m. 1.2.2015 i Munksnäs trevlig&ljus 48,4m<sup>2</sup>, 2 rum+öppet kök, wc/duschrum. 2. vån. (av 3) med liten hiss. Tvättstuga & bastu i bolaget, som även har en stor parkliknande innergård. Relativt öppen utsikt och balkong mot väster. Nära till hälsocentral, apotek, skolor, matbutik, park (skidspår) och spårvagn & bussar. Hyra 1050e+vatten. 041-5298933/Lassi; auteretar.oy@netlife.fi

I sorgens ögonblick, står vi till Er tjänst

## BEGRAVNINGSTJÄNST Kalmari

Torgvägen 1, 02400 Kyrklätt  
tel: 010 2194550 eller Bodil Kalmari 050 4084460  
info@hautauspalvelukalmari.fi www.hautauspalvelukalmari.fi

### Svenska hörsselförbundet rf ordnar kursverksamhet. Alla som hör till målgruppen är välkomna att delta:

#### Ménières sjukdom

Tidpunkt: 29 - 31.01.2015  
Plats: Hotel Cumulus Pinja, Tammerfors  
Målgrupp: Personer med Ménières sjukdom  
Anmälan: några platser kvar, senast 12.1.2015  
Pris: 60 euro (inkl. kost, logi och program)

#### Parkurs

Kursen ordnas i samarbete med Folkhälsans förbund rf  
Tidpunkt: 18 - 20.3.2015  
Plats: Vörå, Folkhälsans hus vid Norrvalla  
Målgrupp: Vuxna hörselskadade tillsammans med partner, syskon, vän  
Anmälan: senast 2.2.2015  
Pris: 30 euro per person (inkl. kost, logi och program)

#### Arbetslivskurs

Tidpunkt: 10 - 12.4.2015  
Plats: Ruissalo Spa Hotel, Åbo  
Målgrupp: personer i arbetslivet med hörselnedsättning  
Anmälan: senast 27.2.2015  
Pris: 60 euro (inkl. kost, logi och program)



Svenska hörsselförbundet rf  
Georgsgatan 18, 00120 Helsingfors  
www.horsel.fi, Tfn 09 663 392,  
annika.barlund@horsel.fi

## INKAST MARIA SUNDBLOM-LINDBERG

## Livsviktigt



**ROSORNA KLÄTTRAR** ohämmat upplängs rappade väggar, solen värmer in-nergården till italienska sommar-temperaturer och kvinnorna söker sig till skuggan och till varandra. Vi är på Sigtuna för att dela liv och lära oss leva lite sannare. Jag har mycket att dela och mycket att lära för mitt liv har just kraschat, jag mår våldsamt illa och vill helst bara hem igen. Men samtidigt behöver jag distrahering, ångestflykt och de erfarna kvinnornas kartor så jag stannar i rent rum med utsikt över Mälaren.

Hilkka O håller föreläsning och guidar oss på Det Verkligt Viktigas Stig och ber oss slutligen att göra listor på vad vi vill med våra liv. För att få kontakt med känslor, behov och prioriteringar ska vi föreställa oss att vi bara har ett år kvar att leva och lista sju saker som vi vill hinna med. Tro inte att jag minns min lista men när jag flyttade i våras hittade jag filosofiska häften fyllda med ivriga predikouppslag, oläsliga religiösa anteckningar och denna to do-lista från Sigtuna.

**SÅ HÄR** hade jag listat: 1) Hitta ljuset 2) Bekämpa mörkret 3) Försonas med att livet inte är rättvist 4) Lära mig be 5) Läsa 6) Motionera 7) Bli bättre på finska ...

När jag hittar anteckningsboken och läser min lista blir jag först lite skraj. Varför har jag inte skrivit om barnen? Motion ... på riktigt viktigt om man snart ska dö? Hur tänkte jag? Men jag blir också lite skraj för att listan, förutom det här med barnen då, fortfarande stämmer.

Kvinnokonferensen på Sigtuna var 2004 och 2014 kämpar jag alltså fortfarande med samma frågor. Mannen, som annars inte är särskilt intresserad av existentiella grubblerier, lyssnar ändå intresserat när jag läser upp mina önskningar mellan packlådor och sopsäckar. Sedan frågar han om jag är besviken på att jag inte kommit längre på tio år. Besviken? Inte alls. Att jag skulle skriva en liknande lista i dag visar kanske bara på att grundfrågorna är eviga och att min kärna är densamma. 1-3 på listan kämpar jag faktiskt med dagligen och 4-7 försöker jag hela tiden att bända in mellan moderskap, hustruliv och arbetstid.

### "Motion ... på riktigt viktigt om man snart ska dö?"

**JAG HAR INTE** gjort några nyårs-löften för 2015 men att bekämpa mörkret och bättre kunna handskas med att livet är orättvist har fortsättningsvis höga placeringar. Däremot skulle jag gärna formulera om nummer 1 till att inte bara hitta ljuset utan också vara någons ljus, det vill säga att vara till verklig nytta.

De senaste tio åren har varit ofattbart tunga, jag har hela tiden behövt andras hjälp, men nu känns batteriet plötsligt laddat och det är pay back time. Framförallt för dem som inte fanns med 2004 vill jag inte bara vara en fladdrande och flämtande låga utan en många watt starkare och gladare mamma. På nyårsdagen 2015 är det fem fantastiska som delar på förstaplatsen i mitt livs verkliga top-chart. Det är med er jag vill vara!

Maria Sundblom-Lindberg är präst och programvärd.

## SYNLIGHET KYRKA

**"Viktigast för kyrkan är det tysta arbete som sker på mellanmännisklig nivå. Det arbetet syns inte så bra utåt."**

60-årsjubilarer, ärkebiskop Kari Mäkinen i Helsingin Sanomat

## KLIPP SIGNUM

En spade är en spade?

Erik Åkerlund, filosofie doktor och lektor vid Newmaninstitutet diskuterar i den katolska tidskriften Signums ledare i decembernumret äktenskapet under rubriken *Äktenskap på nya pre-*

## JULMINNEN

### Mycket respons för krigstida minnen

Trevligt att läsa andras julminnen som alla tycks sträcka sig långt bak i tiden och varit så betydelsefulla att de bevaras i minnet ännu i dag.

Litet besviken blev jag över att min rubrik ändrats, originalet var "Julaften - nådens år 1939", den hade förtydligt tidpunkten för unga läsare.

Tack för all respons, tryckfelsniss lyckades inte lura läsarna ...

MARGARETA NUMMELIN  
Esbo

## KVINNOR BIBELN

### Ordet väljer en kvinna

Menar Kim Enqvist (KP 2.1) att kvinnliga lärare, präster strider mot Gud? Nya testamentets huvudperson utväljer ju kvinnan, för att komma med sitt budskap. Män åtsidosätts i urvalsprocessen, vilket vi har Skriftens eget ord på. "Hur kan detta ske, jag har ju inte haft någon man?" (Lukas 1:34). Ordet väljer för sitt vittnesbörd, en kvinna. Detta sker "utan man". Vi både kan och får. Förebild finns i inkarnationen. Men även i Gamla testamentets andliga ledare (Hanna, Mirjam) och kvinnor som arvtagare till aronitiska prästerskapets uppgifter (4 Mos. 6:2). Menar K.E. att homosexualitet i sig är mot Guds vilja? Gud kan inte skapa mot sin egen vilja. Varken i GT eller NT finns totalförbud. Att undervisa så ändå är fallet, trots däremot Guds skaparvilja. "En man skall inte ligga med en man som med en kvinna" (3 Mos. 20:13) påminner män att inte underställa andra män sexuellt. Dessvärre var det önskvärdt i relationen mellan män och kvinnor. INT är de knappa situationer med samkönad sex knutna till kontext, sammanhang med förtryck, prostitution och lägen där heteron simulerar mot sin natur av dekadent skäl. Menar K.E. att heteron får hänge sig åt detta? Utnyttjande, sexköp, förnedring av sin sexpartner, även där homon inte får?

MONIKA PENSAR  
Regnbågs Missionen

## DÖDA

Min kära maka  
vår mamma, fammo, mommo  
och svärmor

### Lisbeth Aurora Steffansson f. Kurtén

\* 25.11.1939 Karleby  
† 31.12.2014 Sibbo

Lämnade oss i stor saknad.

#### Gösta

Per-Erik och Pia-Maria  
Pontus och Pernilla  
Rolf och Annika  
Charlotte, Mikaela, Christoffer  
och Maryelle  
Kerstin och Markku  
Olli och Emmi  
Nils-Johan och Birgitta

Syskon med familjer  
Släkt och vänner

Och sist jag dig ser när mitt livsljus du släcker  
och skälvande händer jag trött mot dig sträcker,  
när hjärtat står stilla och ögat skall brista,  
då hälsar jag dig som jag aldrig skall mista.

Psb 491 v.6

Jordfästningen äger rum lördagen den 17.1.2015 kl. 12:30 i Sibbo kyrka. Därefter minnesstund i Kyrkoby församlingshem, vilket härmed som vänlig inbjudan meddelas.

Ett varmt tack till Borgå sjukhus avd. 6 för otrolig omsorg och empati, tack till avd. 1 på hälsocentralens sjukhus i Nickby, samt till den ljuvliga personalen på Solliden.

## Optisk specialaffär



Torggatan 9 Tel. 018-19 226  
Mariehamn

### BERÄTTA OM DIN FÖRSAMLING!

Den här sidan finns till för dig. Roliga verksamhetsidéer, festliga jubileum eller en viktig gemenskap. Skriv, fotografera och berätta om vad som händer i DIN församling! Skicka in din artikel till redaktionen@kyrkpressen.fi. Redaktionen väljer och redigerar materialet.

I MIN  
FÖRSAMLING

## LÄMPLIGHET KYRKOHERDEVAL

## Historien om ett lagrums öden och äventyr

Beskrivningen gäller tillkomsten och tillämpningen av den i dag ryktbara bestämmelsen om saknaden av uppenbara förutsättningar att sköta en kyrkoherde- eller kaplanstjänst för att komma i fråga då en sådan tjänst ska besättas.

”Behörig för en kyrkoherde- eller kaplanstjänst är inte en sökande som 4) uppenbart saknar förutsättningar att sköta tjänsten” (KO 6:15,1 p.4, FFS 798/13)

Bakgrunden ska sökas i kyrkomötet hösten 1918. Då förelåg en petition (i dag säger man motion), från sex kyrkliga dignitärer om behovet av en översyn av bestämmelserna om uppförande på valförslag till besättande av ordinarie prästtjänster. Kyrkolagsutskottet skrev i sitt betänkande (nr 16/25.10.1918): ”Utskottet är ense med petitionärerna däri, att i Kyrkolagen borde införas ett sådant stadgande på grund hvaraf person som uppenbarligen är oförmögen sköta den tjänst han ansöker kunde utelämnas från förslaget. Härigenom kunde förekommas genom ålder och sjuklighet försvagade personers förflyttning från

**”Då det inte fanns ordnade pensionsförmåner så sökte äldre kyrkoherdar sig gärna till större församlingar med bättre prästbol där de då kunde avlöna hjälppräst och själva dra sig tillbaka.”**

en församling till en annan, ofta större och arbetsdrygare ...”

Bakgrunden härtill låg i att man på den tiden lade stor vikt vid antalet tjänstear, och då det inte fanns ordnade pensionsförmåner så sökte äldre kyrkoherdar sig gärna till större församlingar med bättre prästbol där de då kunde avlöna hjälppräst och själva dra sig tillbaka. Detta ville man nu stävja.

Ärendet överfördes till den tillsatta kyrkolagskommittén, som i sitt betänkande nr 11/2.5.1921 på hela 37 sidor dels grundligt utredde de allmänna kriterierna för förslagsstämmandet, börjande från det kungliga brevet 1786, dels behandlade den enskil-

da aktuella frågan och hade därvidlag två konkreta ändringsförslag.

Den föreslog att till § 169 i dåvarande kyrkolag, från år 1869, skulle göras följande tillägg:

”Afseende må icke heller fästas vid ansökningen om sökanden saknar den förmåga och de egenskaper som för ämbetets förvaltande nödiga äro” och att i § 172 skulle inskjutas ”med beaktande af tjänstens särskilda behof”.

Kommitténs förslag gick så, enligt då rådande system, ut på remiss bl.a. till alla församlingar. Det omfattades av 420 församlingar, 18 hade vissa reservationer och fem var emot.

Vid kyrkomötet 1923 godkändes förslaget enhälligt och utan diskussion på basen av kyrkolagsutskottets betänkande och infördes, efter riksdagen godkännande, i kyrkolagen år 1925.

Nästa steg blev när en revidering/konsolidering av kyrkolagen bereddes vid kyrkomötena 1958 och 1963. Flera kommittéer arbetade. Den aktuella bestämmelsen fick nu paragrafnummer 151 och följande ordalydelse:

”På förslag må icke uppföras den som under tidigare tjänstgöring visat håglöshet och bristande nit och som icke bättrat sig ehuru han blivit därför bestraffad samt icke heller den som är i avsaknad av den förmåga och de egenskaper, vilka erfordras för tjänstens handhavande.” (§151 i kyrkolagen 1965)

Således handlade det om uppenbara brister att sköta tjänsten i fråga hade kommit fram i personens tidigare tjänstgöring, men alltså icke om t.ex. åsikter.

Nu följde en period med omfattande och grundliga utredningar inför en sådan omläggning av kyrkolagstiftningen att den skulle uppdelas i kyrkolag, som går till riksdagen för granskning och antagande, och kyrkoordination som antas av kyrkan själv (kyrkomötet) men nog publiceras i Finlands författningssamling. Under denna period fattade kyrkomötet hösten 1986 beslutet att öppna prästämber för kvinnor (med tillhörande kläm vilken ansågs så viktig att den fördes vidare till regeringspropositionen och på så sätt till riksdagen). För ändamålet verkade en revisionskommitté

åren 1980–89. En betydelsefull medlem var Borgå stifts lagfarna assessor, den kunniga juristen Gunnar Träskman (även teologiskt bevandrad).

Det aktuella lagrummet fördes till kyrkoordination (KO) och avkortades till följande ordalydelse:

”Behörig att uppföras på förslag är icke en sådan sökande

3) som uppenbart är i avsaknad av förutsättningar för tjänstens handhavande.” (KO 6:24, 1 p.3: 1055/199)

Kommittén hade följande motivering: ”Förestående 1 mom 3 punkt ersätter § 151 och innehåller en på *prövning* beroende uteslutningsgrund. Det nya uttrycks sättet koncentrerar prövningen till den väsentliga frågan om sökanden äger de *tillräckliga* förutsättningar som krävas för att sköta tjänsten. En sökande kan förklaras obehörig *endast* om han *uppenbart* är i avsaknad av dessa förutsättningar.” (mina kursiveringar) (Kyrkans centralförvaltningskommittébetänkande A 1989:1/2.s.34)

Man märker att det egentligen är en åstram-

ning jämfört med tidigare. Trots att beslutet om kvinnopräster hade fattats tre år tidigare så berörs den frågan inte på något sätt.

Kyrkomötet antog stadgandet oförändrat.

Vad har följt sedan? Stadgandet har visserligen flyttats vid kyrkomötesbehandlingar 2009 (i samband med antagandet av de tjänstemannarättsliga bestämmelserna) och 2013 (vid övergången till två alternativa typer av kyrkoherdeval, direkt folkval respektive indirekt, av kyrkofullmäktige eller församlingsråd) men är till innebörden helt oförändrat och lyder nu:

Behörig för en kyrkoherde- eller kaplanstjänst är inte en sökande som

4) uppenbart saknar förutsättningar att sköta tjänsten. (KO 6:15,2 p.4: 798/13)

Någon diskussion om innehållet har inte förekommit och därmed inga nya ställningstaganden eller beslut från kyrkomötet/lagstiftaren angående motivering eller innebörd.

**BENGT BROO**  
Petalax

## ÄKTENSKAP BIBELN

## Bibeln ska vara vårt rättesnöre

”Äktenskapet skall hållas ärligt bland alla och äktenskaps säng obesmittad, men otuktiga och horkarlar skall Gud döma.” Hebr. 13:4

Detta är Bibelns undervisning och borde vara uppskattad av oss alla, eftersom det är Gud själv som i begynnelsen instiftat äktenskapet mellan man och kvinna. Något annat äktenskapsförbund har inte Gud heller gett. Det är därför svårt att förstå att somliga präster och biskopar inte har denna syn, då Bibeln ska vara rättesnöre för all kristlig verksamhet.

Varifrån det övriga kommer, som man nu i våra länder vill göra lagligt, tror jag att vi tydligt kan göra oss en uppfattning om när vi begrundar t.ex. Rom.1:21–32. Här en-

ligt Karl den tolfte bibel i språkligt reviderad form: ”emedan de kände till Gud, men inte har prisat honom som en Gud och inte heller tackat, utan de blev fåfängliga i sina tankar och deras oförståndiga hjärtan har förmörkats. Då de höll sig för att vara visa, har de blivit dårar och har förvandlat den oförgängliga Gudens härlighet till avbilder, som inte allenast var gjorda efter förgängliga människors utseende, utan också efter fåglars och fyrfotadurs och kräldjurs utseende. Därför har även Gud övergett dem i deras hjärtans lustar till orenlighet, till att skända sina kroppar med varandra, då de har förvandlat Guds sanning till lögn och har ärat och dyrkat de skapa-

de tingen framom honom som har skapat dem, han, som är välsignad i evighet. Amen. Därför har också Gud övergett dem i skamliga lustar, ty deras kvinnor har utbytt det naturliga umgänget till det, som är mot naturen. På samma sätt har också männen övergett det naturliga umgänget med kvinnorna och brunnit i lustar till varandra, så att man med man bedrev styggelser och fått, som tillbörligt är, sina förvillersers rätta lön i sig själva. Och eftersom de inte visade den aktningen för Gud, att de ville känna honom, så har Gud övergett dem till ett vrängt sinne till att bedriva otillbörliga ting, fulla med all orättfärdighet, hor, elakhet, girighet, ondska, fulla med avund,

mord, kiv, svek, otukt, och skvallersjuka, att de är baktalare, gudsföraktare, våldsvarkare, högfärdiga, stolta, illfundiga, olydiga mot föräldrar, oförnuftiga, opålitliga, kärlekslösa, trolösa, obarmhärta, vilka, fastän de känner till Guds rättvisa, att de som gör sådant är värda döden, likväl inte endast gör de det, utan också håller med dem som gör det.”

Det syns som hårda ord, men vi är inga domare över varandra. Om Guds ord dömer oss och vi låter ordet göra det, så finns ännu möjlighet till bättring. Det är bara Guds ord som kan visa vad som är synd. Det som är synd kan förlätas de botfärdiga. Och vi ser att den gamla lutherska läran står på en stadigt

**”Men det är inte vi människor som bestämmer hur det ska bli, utan han som gett oss ordet.”**

grund: ”För Gud skall man bekänna sig skyldig till alla synder, också till dem som vi inte känner till, såsom vi gör i bönen Fader vår. Men för biktfadern skall vi bekänna endast de synder som vi vet om och känner i hjärtat.” Det är ändå Gud själv som förlåter genom biktfadern, som kan vara vilken levande kristen som helst. Han eller hon är blott

som en röst åt Herren. Men är vi otvivelaktiga och inte vill upphöra med det som vi i Ordet ser vara synd, så möter vi en dag det som stod i inledningsordet ovan. Då är det domens dag och inte längre en nådens tid. Men det är inte vi människor som bestämmer hur det ska bli, utan han som gett oss ordet. Därför kan vi inte skylla varandra eller på någon människa, när vi ser att porten är trång och vägen smal som leder till livet. (Matt. 7:13, Luk. 13:24) Vi ser också i Guds ord att länder och folk som börjat leva trolöst emot Herren inte har haft någon ljus framtid.

**SVEN GRANHOLM**

## OPINION INFORMATION

Skicka insändaren till:

**Kyrkpressen/opinion**  
Sandvikskajen 13, 00180 Helsingfors  
E-post: redaktionen@kyrkpressen.fi

**Insändare måste** förse med skribentens namn samt för redaktionens bruk även adress och telefonnummer. Anonyma inlägg accepteras endast i undantagsfall.

**Standardlängden** för de kortare insändarna är 1 200 tecken. Redaktionen förbehåller sig rätten att förkorta insändarna. Insänd text returneras inte.

**Radbytet** är en längre insändartext med bildbyline som rymmer 2 000 tecken. Vill du skriva ett Radbyte bör du kontakta redaktionen på förhand.

## Nyvald &amp; frimodig

**Nyvald & frimodig** är en handbok för de förtroendevalda i Borgå stift – en verktygsback fylld med aktuell kunskap om församling och kyrka! Här hittar du också inspiration i form av idéer, böner, bibelord med mera.

Förtroendevalda från olika håll i Borgå stift medverkar med reflektioner och erfarenheter. Passar både för den som är invald för första gången och för den som har vanan inne.

16<sup>90</sup>



# Inte lika smutsig lur

Det går att tillverka smarttelefoner utan att arbetstagare på andra sidan jorden behöver jobba under slavlika förhållanden. Liisa Mendelin använder en Fairphone, den lite rättvisare telefonen.

TEXT OCH FOTO: **CHRISTA MICKELSSON**

## Vad är en Fairphone?

– Fairphone är en telefon som tillverkas under så rättvisa och miljövänliga förhållanden som möjligt, berättar teologiestuderande **Liisa Mendelin**, som använt sin Fairphone sedan i höstas.

## Varför köpte du en Fairphone?

– Första gången jag hörde om den behövde jag inte en ny telefon. Men senare började min dåvarande telefon krångla, och eftersom jag verkligen behövde en ny bestämde jag mig för Fairphonen.

– Att tillverkarna försöker göra den så rättvis som möjligt är viktigt för mig. Fairphonen verkar vara den enda smarttelefonen vars produktion är öppen, så att man vet varifrån råvarorna hämtas och hur de som jobbar i produktionsprocessen har det.

## Hur mycket vet man om telefonens ursprung?

– Jag är inte expert. Men sajten *rattviselektronik.wordpress.com*, där elektronikföretag granskas, gav Fairphonen ett ganska gott betyg.

– Den är inte rättvis till hundra procent, men målet är att alla komponenter ska vara det. Företaget har jobbat väldigt mycket med dem som levererar mineralerna till telefonen, så att arbetarna i gruvorna behandlas rättvist. Företaget har också offentliggjort videoklipp från fabrikena, och det säger ganska mycket. Till exempel Apple berättar inget om sin produktion – det är som om deras elektronik bara magiskt uppstår.

– Så vitt jag vet är huvudmålet inte att göra vinst, utan att visa för resten av elektronikbranschen att det går att göra smarttelefoner på ett mera rättvist sätt.

## Varför är det viktigt för dig att konsumera rättvist?

– Jag tycker inte att det finns någon rättvisa i att människor arbetar för svältlöner i dåliga förhållanden för att vi i västvärlden ska ha billiga produkter. I kristna termer kunde man kanske säga att Gud har skapat alla lika mycket, och att alla är ett. Jag tycker att det enda medmänskliga alternativet är att se det globala perspektivet – våra liv här påverkar ju i allra högsta grad hur andra människors liv ser ut på andra sidan jorden.

## Men har inte kapitalismen också fört med sig mycket gott till utvecklingsländerna?

– Om man säger att den bara fört gott med sig, talar man nog för en ganska romantiserad bild av kapitalismen och vad den gör på de här ställena. Att en företagsjätte kommer till ett utland och startar en fabrik kan föra med sig goda saker, som tillgång till internet och arbetsplatser. Men att ta anställning där är inte ett fritt val utan en överlevnadsfråga. Det är sällan som människorna där kan förhandla om sina arbetsvillkor och löner eller vara fackanslutna. Det är inte svartvitt, och det finns för-

## LIISA MENDELIN

tror inte att de människor som jobbar med att framställa smarttelefoner i utvecklingsvärlden har ett fritt val.



stås undantag. Men i många fabriker utnyttjas människors utsatta situation.

– Ett företag som etablerar sig i ett utvecklingsland gör det sällan med ett långsiktigt perspektiv. Så fort lönerna blir lägre någon annanstans flyttar produktionen dit i stället. Därför är arbetstagarna i en väldigt svår förhandlingssituation. De kan inte kräva högre löner, för då flyttas produktionen till ett land där man inte gör det, eller där levnadsstandarden är ännu lägre.

## Hur har Fairphonen fungerat?

– Jag har haft den i några månader och har varit jättenöjd. Operativsystemet är android och alla appar jag velat använda har fungerat på den. Den har plats för två simkort, och det tycker jag är bra.

## Är du missnöjd med något?

– Jag är eventuellt lite besviken på kameran, men då är jag också väldigt krä-

sen. I början hade jag lite svårigheter med att konfigurera telefonen till mitt simkort, men fick snabbt hjälp på Fairphones stödsidor.

Om den skulle gå sönder är det kanske inte lika lätt att få den fixad, men jag antar att jag i så fall skulle skicka den till Amsterdam. Men än så länge har den fungerat utan problem.

## Vad kostar den?

– Ungefär 300 euro, inklusive laddaren. Den laddas med vanlig micro-usb.

## Hur gör man om man vill ha en Fairphone?

– Man beställer en från deras hemsida. De har hittills gjort två partier, à 20 000

telefoner. De gör små partier för att kunna säkerställa att den blir rättvis. Jag måste själv vänta i några månader på min telefon. Det var okej, eftersom jag visste att den är mera rättvis.

## FAIRPHONE

• **Initiativet startade** ursprungligen 2010 för att höja medvetenheten om konfliktmineraler och de krig de eldar på i Demokratiska republiken Kongo.

• **Företaget med** bas i Nederländerna har 31 anställda.

• **Knappt 60 000** telefoner har sålts.

• **Verksamheten finansieras** helt utan donationer och riskkapital.

• **Tekniska detaljer** och mer information finns på [fairphone.com](http://fairphone.com)